

จักษภาพที่ปนี กัณฑ์ที่ ๕

นายบาลี พุทธรักษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

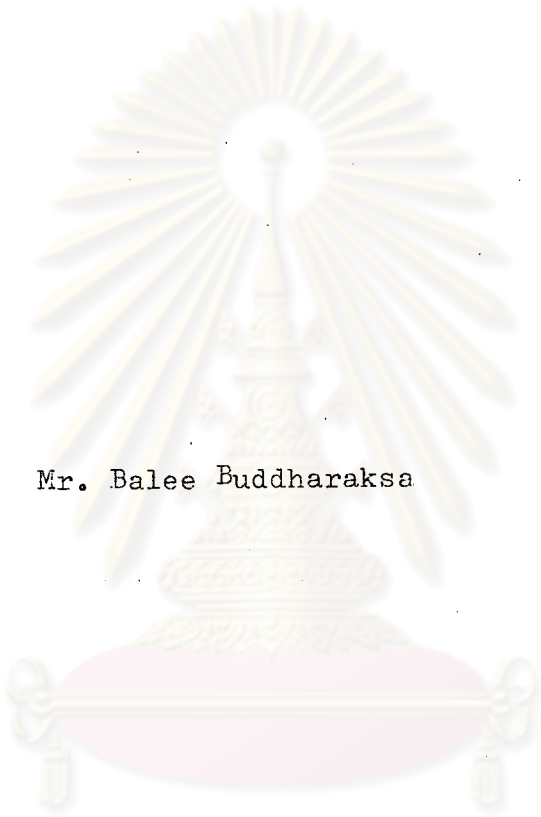
ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๓

I16009058

CAKKAVĀLADĪPANĪ CHAPTER V

Mr. Balee Buddharaksa

ศูนย์วิทยพัทยากร
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Eastern Languages

Graduate School

Chulalongkorn University

1980

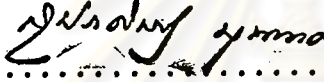
หัวข้อวิทยานิพนธ์ จักรกวางที่ป็นี กัณฑ์ที่ ๕

โดย นายบาลี พุทธิรักษา

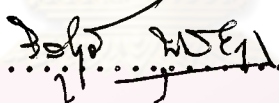
ภาควิชา ภาษาตะวันออก

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันคดา

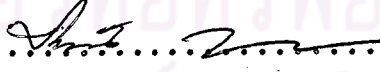
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

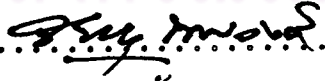

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วิสุทธ นุชยกุล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันคดา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี พาพานิช)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ม.ล.จิรายุ นพวงศ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ จักรกวางพิทีปนี กัณฑ์ที่ ๕
 ชื่อนิสิต นายบาลี พุทธิรักษา
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันต์คา
 ภาควิชา ภาษาตะวันออก
 ปีการศึกษา ๒๕๒๓

บทคัดย่อ

คัมภีร์จักรกวางพิทีปนี เป็นคัมภีร์ภาษาบาลีที่แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๐๖๓ โดย พระภิกษุไทยแห่งอาณาจักรลานนา นามว่า พระสิริมังคลาจารย์ เนื้อเรื่องทั้งหมดแบ่ง เป็น ๖ กัณฑ์ ความยาว ๑๐ ผูกใบลาน หรือประมาณ ๔๕๐ หน้าใบลาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นงานวิจัยต่อเนื่องในชุดคัมภีร์จักรกวางพิทีปนี ซึ่งมีผู้ทำวิจัยไว้ แล้ว ๒ ท่าน คือ กัณฑ์ที่ ๑ - ๒ - ๓ และ กัณฑ์ที่ ๔ เฉพาะกัณฑ์ที่ ๕ นี้มีชื่อว่า ภูมิเทส พรรณนาภูมิ ๒ คือ อบายภูมิและเทวภูมิ อบายภูมินั้น ประกอบด้วย นิริยะ ตรีจรรย์โยนิ เปตวิสัย และอสุรกาย ส่วนเทวภูมินั้น ประกอบด้วย กามาวจร รูปาวจร และอรูปราวจร นอกจากนี้ยังมีอสุรกดา พรรณนาความเป็นมาอย่างพิสดารของ อสุร เทวคาในคาวคิงส์ พิภพ และพรหมกดา เรื่องของพรหมเป็นเรื่องสุดท้าย

เนื้อเรื่องในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๕ บท บทที่ ๑ บอกวิธีการวิจัย และรายละเอียดเกี่ยวกับต้นฉบับที่นำมาสอบชำระ บทที่ ๒ เป็นคัมภีร์จักรกวางพิทีปนี กัณฑ์ที่ ๕ ที่ค้นคว้าสอบชำระจากต้นฉบับต่าง ๆ แล้ว บทที่ ๓ เป็นคำและข้อความที่ใช้ ต่างกันในแต่ละต้นฉบับ บทที่ ๔ เป็นเนื้อเรื่องในกัณฑ์ที่ ๕ ที่แปลเป็นภาษาไทย บทที่ ๕ เป็นข้อสรุปเสนอแนะ ส่วนภาคผนวก เป็นรายชื่อเฉพาะและคำจำแนกประเภท ที่มีกล่าวไว้ในเนื้อเรื่องของกัณฑ์ที่ ๕ ทั้งหมด.

Thesis Title Cakkavāladīpanī Chapter V
 Name Mr. Baalee Buddharaksa
 Thesis Advisor Associate Professor Saksri Yamnadda, Ph.D.
 Department Eastern Languages
 Academic Year 1980

ABSTRACT

Cakkavāladīpanī is a Pali text composed in the Lanna kingdom in about A.D. 1520 by Phra Sirimaṅgalācariya, a Thai monk. The text is divided into 6 chapters and written on approximately 480 pages of palm leaves (240 folios). The content is divided into 6 chapters and written on 10 bundles of palmleaf manuscripts.

This thesis is an outcome of a research work on Cakkavāladīpanī chapter V continuing the former research work previously undertaken on chapters I, II, III and IV by other students. The fifth chapter named Bhūminiddeso describes two bhūmis or places which are classified as the four apāyabhūmis or bad places, namely : niraya or hell, tiracchānāyoni, peta or places of ghosts and asurakāya, and nineteen deva bhūmis.. These places are called kāmāvacaras, sixteen rūpāvacaras and four arūpāvacaras. Otherwise, it mentions asurakathā or stories about asuras and devas in details.

The subject matter of this thesis is divided into 5 chapters. The first serves as an introduction, discussing the problem leading to this research, the method of research. It further gives a description of the manuscripts of Cakkavāladīpanī chapter V and the special features of different manuscripts of this Pali text. The second chapter is an edition of the text. The third chapter is the variant readings. The translation of the edited text of Cakkavāladīpanī chapter V is given in the fourth chapter. The fifth chapter offers conclusions and suggestions for future research. The list of proper names from Cakkavāladīpanī chapter V is given in the appendix.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เพราะได้รับความเมตตาช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณ
หลายท่าน ผู้วิจัยขอกล่าวนามพร้อมทั้งขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมน์คณา อาจารย์ที่ปรึกษาในการเขียน
วิทยานิพนธ์ ได้เสียสละเวลาตรวจแก้และให้คำแนะนำในการวิจัยมาโดยตลอด ทำให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุญกุล อาจารย์ผู้บรรยายวิชาภาษาสันสกฤต
ให้ยืมหนังสือประกอบการวิจัย ตรวจแก้บทคัดย่อและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์

ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์ อาจารย์ผู้บรรยายพิเศษ วิชาภาษา
บาลี-สันสกฤต กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบชำระคัมภีร์ใบลาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี พากานิช อาจารย์ผู้บรรยายวิชา
สันสกฤตและปรากฏ ให้ยืมหนังสือประกอบการวิจัย และให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็น
ประโยชน์ ตลอดจนให้กำลังใจผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มค้นคว้าหัวข้อเรื่องที่จะขออนุมัติครั้งแรก

อาจารย์นาวาอากาศเอก (พิเศษ) แยม ประพัฒน์ทอง อาจารย์ผู้บรรยาย
พิเศษ วิชาภาษาและวรรณคดีบาลี ได้เมตตาให้ผู้วิจัยไปแปลให้ฟังที่บ้าน และได้ช่วย
แก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการแปลทั้งหมด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมหมาย เปรมจิตต์ หัวหน้าแผนกจัดทำและเผยแพร่งาน
เขียนใบลานและสมุดข่อย สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับ
อักษรลานนาไทย และอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปอ่านค้นฉบับจักกวาฬที่ป็นี ฉบับที่ถ่าย
ไมโครฟิล์มเก็บไว้จากใบลานฉบับวัดพระสิงห์ และวัดบุพพาราม

เจ้าหน้าที่แผนกบริการหนังสืออักษรโบราณ หอสมุดแห่งชาติ เจ้าหน้าที่
 หอสมุดสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เจ้าหน้าที่หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์-
 มหาวิทยาลัย และหอสมุดวัดราชผาติการาม กรุงเทพฯ อำนวยความสะดวกให้
 ผู้วิจัยได้เข้าค้นคว้าต้นฉบับกับภีร์โบราณและหนังสืออ้างอิง เช่น พระไตรปิฎก และ
 อรรถกถาต่าง ๆ ซึ่งเป็นหนังสือหายาก

อนึ่ง ในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากพระเถระ
 หลายท่าน เกี่ยวกับต้นฉบับโบราณที่นำมาคัดเลือกและสอบชำระ คือ พระครูปริยัติสาร-
 โสภณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ พระโสภณธรรมวาทิ เจ้าอาวาส
 วัดข้างค้ำวรวินัย อ.เมือง จ.น่าน พระครูใบฎีกาสว่าง ฐานวโร เจ้าอาวาสวัด
 สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ พระราชสิทธิธำมรงค์ เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร
 อ.เมือง จ.เชียงใหม่

นอกจากนี้ยังมีเพื่อนนิสิต สาขาวิชาบาลี-สันสกฤตหลายท่านให้คำแนะนำ
 ช่วยเหลือและให้กำลังใจ โดยเฉพาะ คุณวรศักดิ์ ศรีบุญ ช่วยเหลือให้คำแนะนำและ
 รวบรวมต้นฉบับลานนาบางฉบับให้ คุณภิญโญ บุญทอง ให้คำแนะนำและช่วยในการพิสูจน์
 อักษรขณะพิมพ์ไขวิทยานิพนธ์ คุณอัญชลี จิตรสุคนธ์ ให้ยืมหนังสืออ้างอิงประกอบการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัยประจำปี
 การศึกษา ๒๕๒๒ เพื่อจุนเจืองานวิจัยชิ้นนี้

ท้ายนี้ขอขอบใจ คุณพรทิพา พุทธิรักษา ตรีภรรยาของข้าพเจ้า ที่คอยเอาใจ-
 ใส่ช่วยเหลือและให้กำลังใจ งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จด้วยดี.

อักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ส่วนใหญ่อยู่ที่เชิงบรรทัด แยกออกเป็น ๓ ตอน ตอนแรก เป็นอักษรย่อของชื่อหนังสือหรือคัมภีร์ที่อ้างอิง ตอนที่ ๒ เป็นหมายเลขหน้าเครื่องหมาย / บอกเล่มที่ ของคัมภีร์ที่พิมพ์เป็นเล่มแล้ว ถ้าเป็นเรื่องที่พิมพ์จบในเล่มเดียวกันจะไม่มีหมายเลขบอก ตอนที่ ๓ เป็นหมายเลขหลังเครื่องหมาย / บอกหน้าของหนังสือเล่มนั้น ๆ

อักษรย่อที่ใช้ มีดังนี้

ช. ช.	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ชาตก	
ช. วิ.	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	วิมานวัตถุ	
ช. ส.	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	สุตตันนิปาโต	
ช. ก.	ชาดกถก	(อรรถกถาขุททกนิกาย	ชาดก)	
ที. ป.	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิวิคโค	
ที. มหา.	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคโค	
ที. ส.	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขนวคโค	
ช. ป.	ขมมปทกถก	(อรรถกถาขุททกนิกาย	ขรรคมบท)	
ป. โช.	ปรมุตโตไสตติกา	(อรรถกถาขุททกนิกาย	สุตตันนิปาต)	
ป. ที. ชาตุกถา	ปรมุตโตปนี	ชาตุกถา	(อรรถกถาขุททกนิกาย	ชาตุกถา)
ป. จ.	ปปัญจสุทนี	(อรรถกถามัชฌิมนิกาย)		
ม. ปุ.	มนิเวรปุรณี	(อรรถกถาอังคุตตรนิกาย)		
ม. ม.	สุตตันตปิฎก	มชฺฉิมนิกาย	มชฺฉิมปณาสก	
ม. มุ.	สุตตันตปิฎก	มชฺฉิมนิกาย	มูลปณาสก	
ม. อุป.	สุตตันตปิฎก	มชฺฉิมนิกาย	อุปริปณาสก	
วิ. มหา.	วินยปิฎก	มหาวิงโค		

วิสุทธิ.	วิสุทธิมกุโ	นาม	ปกรณ์วิเสโส
ลั. ข.	สุตฺตฺตปิฎก	สัมมุตตนิคายนสฺส	ขุทฺตวาทวคฺโค
ลั. นิ.	สุตฺตฺตปิฎก	สัมมุตตนิคายนสฺส	นิตานวคฺโค
ลั. มหา.	สุตฺตฺตปิฎก	สัมมุตตนิคายนสฺส	มหาวาทวคฺโค
ลั. ส.	สุตฺตฺตปิฎก	สัมมุตตนิคายนสฺส	สคตวคฺโค
ลั. สฬา.	สุตฺตฺตปิฎก	สัมมุตตนิคายนสฺส	สฬายตนวคฺโค
ส. ป.	สทฺตมมปกาสิณี	(อรรถกถาปฏิสัมภิตามรรค)	
ส. ปา.	สมนตฺตปาสาทิกา	(อรรถกถาพระวินัย)	
สม. วิ.	สมุโหมหวินทนี	(อรรถกถาวิภังค์)	
สา. ที.	สารตฺตทีปนี	(อรรถกถาพระวินัย)	
สา. ป.	สารตฺตปปกาสิณี	(อรรถกถาสัมมุตตนิคายน)	
สุ. วิ.	สุมฺงคฺลวิตาสิณี	(อรรถกถาที่สมนิกายน)	
สุจิ	สุจิ	หนังสืออธิบายอภิธานปทีปิกา	
อ. กถา.	อภิธมฺมปิฎก	กถาวตฺต	
อ. ป.	อภิธานปทีปิกา		
อ. ภา.	อภิธมฺมคถภาวินี	(ฎีกาอภิธมฺมคถสังคหะ)	
อ. วิ.	อภิธมฺมปิฎก	วิภังค	
อ. สา.	อฏฺฐสาสิณี	(อรรถกถาธรรมสังคณี)	
อจ. จตุกก.	สุตฺตฺตปิฎก	อจฺจตุตฺตรนิคายนสฺส	จตุกกนิปาโต
P.L.L.		Pali Literature and Language	ของ Wilhelm Geiger
P.P.N.		Dictionary of Pali Proper Names	ของ
		G.P. Malalasekera	

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
อักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้.....	๑๐
บทที่	

๑. บทนำ.....	๑
ความเป็นมาของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๒
ขอบเขตของการวิจัย.....	๓
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	๓
ต้นฉบับจกกวทปที่ปนี้ที่พบขณะค้นคว้าวิจัย.....	๔
ต้นฉบับที่คัดเลือกรวบรวมวิจัยและอักษรย่อที่ใช้.....	๕
เหตุผลที่เลือก.....	๖
ลักษณะของต้นฉบับที่เลือก.....	๖
ลักษณะพิเศษของการจาร.....	๘
- ลักษณะร่วมที่ปรากฏในต้นฉบับทั้ง ๕.....	๘
- ลักษณะ เฉพาะที่ปรากฏในฉบับอักษรลานนา.....	๙
- ลักษณะ เฉพาะที่ปรากฏในฉบับอักษรขอม.....	๑๐
ขอบกพร่องในการจารต้นฉบับต่าง ๆ.....	๑๑
- จารอักษรตก.....	๑๑
- จารอักษรเกิน.....	๑๒

บทที่

- จารัศับนระหว่างพยัญชนะที่มีเสียงคล้ายกัน.....	๑๓
- จารัศับนระหว่างพยัญชนะที่มีรูปคล้ายกัน.....	๑๓
- จารัอักษรสลับที่กัน.....	๑๔
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๑๔
เกณฑ์ในการเลือกไข้คำ.....	๑๕
๒. คัมภีร์จกัควาพทีปนี กัณฑ์ที่ ๕ ภาษาบาลี.....	๑๖
๓. คำและข้อความที่ผิดเพี้ยนออกไป.....	๑๕๑
๔. จกัควาพทีปนี กัณฑ์ที่ ๕ แปล.....	๒๖๒
๕. บทสรุปและขอเสนอแนะ.....	๓๘๘
บรรณานุกรม.....	๓๙๐
ภาคผนวก.....	๓๙๗
ตัวอย่างต้นฉบับที่ไข้ตรวจสอบชำระ.....	๔๑๙
ประวัติผู้เขียน.....	๔๒๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย